

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: na Zdravstveno društvo (liven Chicago) in Kanto: \$0.00 na leto, \$0.00 na pol leta, \$1.50 na četrti leta; na Chicago in Cincinatti \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na in-ternativno \$0.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$0.00 per year, Chicago and Cincinatti \$1.50 per year, foreign countries \$0.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru.—Reklame se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscript will not be returned.

Number on face, kar ima stik s letom: PROSVETA

2857-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum in objavo, na primer (Dec. 21-29), poleg važnega člena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

135

Hiša na kolesih

Clovek je najprej tak kakršna je njegova okolica, v kateri zraste in živi. Roditelji, sorodniki, učitelji in ostali ljudje okolice vplivajo na njegov karakter; podnebje, tla in ekonomski način preživljanja vpliva nemalo. Ako je okolica topa in zaspana, je tudi on top in zaspan; če je živahna in polna izprembe, je tudi človek živahen in aktiven. So izjeme, toda izjeme ne odločujejo.

Clovek se lahko izpremeni, če se izpremi njegova okolica. Staro dejstvo je, da enoličnost ni zdrava. Človek, ki živi vse svoje življenje v eni hiši, v enem kraju in gleda vedno ene in iste scenerije in ene in iste oblike, ne more biti dolgo zdrav. Ako je hladno, kraven, otopi in postane živ mrlič; če je vroče, kraven, tedaj je največji "krenk" (sitnek). To je znanstveno ugotovljeno. Izprememba stanovanja in kraja je dobro zdravilo. Izprememba oblik, ljudi je dobra. Enoličnost ubija živce.

V današnjih socialnih in ekonomskih razmerah je vsakdo obojen na enolično, dolgočasno, monotono življenje, kjer nima dovolj sredstev in časa, da lahko potuje ali se seli iz mesta v mesto. Največji revež je delavec in pa farmer, ki sta naravnost priključena na gotovo okolico in poleg tega še na eno in isto delo. Baš delavec je najbolj potreben izpremembe.

Prikljenost človeka na en sam kraj in na enolično življenje datira že od začetka agrarne družbe. Prej je bil človek pastir in lovec in kot tak se je vedno selil drugam, ko je zmanjkalo divjačine in pašnikov. Pastirsko-lovska družba je bila na sezonskih pohodih. Ko pa je družba postala poljedelska, se je radikalno izpremenila; ustalila se je in tedaj šele so se razvila mesta in države; takrat je prišla privatna lastnina (zemlje, živine, orodja in stanovanj), monogamska družina in politična vlada. Človek je ostal na enem mestu od rojstva do smrti in selil se je le, če se je moral valed vojne ali elementarnih katastrof.

Moderna industrijska družba, ki vedno bolj uničuje agrarno, obeta a svojo visoko razvito tehniko novo radikalno izpremembo. Človeštvo se bo spet gibalo na pohodih — ne več peš in na hrbljih živine kakor nekoč, pač pa na strojnih vozilih. Parna in električna železnica sta bili velik korak, pravo revolucijo je pa naredil avto in še večjo naredi letalo.

Pomudimo se malo pri avtu, ki je v sedanjih prehodnih dobah vsakdanje sredstvo transportacije. V Ameriki ima danes vsaka peta oseba avto. Avto je pomagal, da je dežela na gosto preprežena z najhitrejšimi cestami, kar jih je še kdaj videl svet. Okolice se je razširila. Par sto milj naokoli, kar prevozi v par urah, je kakor doma. Velike daljave so se skrajšale. Svet izgublja svojo staro misterioznost.

Do pred kratkim je bilo daljše potovanje le v vlakih. Zadnja leta so avtomobili začeli na veliko prevvažati ljudi posebno v poletnem času. Zdaj pa prihaja avto za privatno potovanje posameznika in posameznice družin. Ta avto, ki ga kadežjo na razstavah, je prava hiša na kolesih; je dom na cesti. Kadar teče po cesti, ni nič širši kot navaden avtomobil, dasi je nekoliko daljši, ko se pa ustavi kje ob cesti, ga lahko raztegneš v sobo, ki ima deset čevljev v kvadratu in osem čevljev višine. Ima vrata in okna, posteljno opremo za več oseb, kuhinjo, jedilno shrambo, umivalnik, klozet za obleko in predalnik.

Ni mogoče naštet vseh možnosti, ki se obetajo iz te iznajdba. V bližnji bodočnosti bo taka avta hiša večje vrednosti za delavca in njegovo družino kakor pa hiša v kateremkoli mestu. S hišo si privzame na en kraj in če si primoran na selitev zaradi dela, jo moraš prodati tudi z izgubo. Ako pa imaš avtno hišo, jo enostavno pošeneš v dir in hajd po svetu za novim delom. Življenje postane s tem zanimivejša in obeta več užitka posamezniku.

Clovek je socialno bitje, ki se lahko prilagodi v vsakem kraju sveta. Agrarna družba ga je navadila na "dom in domovino" v enem kraju. Industrijska družba ga odvaja tega in prilagodi ga domovini, ki bo ves svet. Njegov dom pojde z njim. Včas je bil rojstni kraj "najlepši kraj", ker človek ni videl drugega. Bodoči človek najbrž ne bo niti vedel, kje se je rodil, ker mu bo brez pomena.

Glasovi iz naselbin

Iz Fordovega kraljestva

Detroit, Mich. — Dosti je bilo že poročano v listu Prosveta o Fordu, njegovih tovarnah in delavcih, kateri zanj garajo. Vsak poroča po svoje, tako tudi jaz. Da bi pa kdo poročal definitivno, kakšne razmere obstoje, pa še ni nobeden opisal, ker to je skoraj nemogoče, posebno sedaj se mnenja zelo mešajo. Ko je Ford povisil plače svojim delavcem, je postal velik dobrotnik v očeh nezavedne mase. Da pa Ford ne bo trpel na svojih ogromnih dohodkih radi povišanja plač, je gotova stvar. Z izboljšanjem strojev, kar je v Fordovih podjetjih že skoraj popolno, mu je zadnje čase omogočilo, da je odslavljal nad 30,000 delavcev. Od teh 30,000 jih bo malo poklicanih, da bi uživali povišanje mezd; bolj rečeno, Ford bo skušal producirati enako število vseh motornih vozil z zmanjšanim številom delavcev. Tisti, katerim je sreča mila, da lahko garajo zanj, bodo morali napeti vse svoje sile in producirati toliko več, da Ford in njegov sin ne bosta prav nič na zgubi radi povišanja plač; njuni dohodki se bodo še zdatno povečali.

Zakaj ni mogoče opisati, kakšne razmere obstoje v Fordovih tovarnah? Ker delavec, ki je zaposlen pri Fordu, ne more vedeti, kaj se godi v drugem delku, ker ni dovoljeno pohajkovat po tovarni, sploh bi rekel, da se govori o prepovedano; zato ne more eden veliko poročati izven njegovega delokroga. Ako poroča, kar ališ, se lahko pripeti, da se ne ujema z resnico; da je pa pravi pek, posebno v livarni, pa to garantiram; šikaniranje po predelavcih pa to slika popolni. H. Ford ima tudi najbolj popolen priganjaški sistem; skoraj na vsakih 12 delavcev ima po enega priganjaka, ki so zelo izurjeni v priganjstvu; to pa zato, ker Ford plačuje dnevno mezd. Po drugih avtomobilnih tovarnah ni takega priganjanja, ker so delavci plačani od kosa in jih delo samo priganja. Na vse zadnje ni nobene razlike, če delaš za Forda ali pa za General Motors Co. Delavec mora biti zelo produktiven, če si hoče obdržati delo, posebno sedaj, ko je na tisoče in tisoče brezposelnih. Če ne napraviš vse zadovoljivo za delodajalca, ti on kmalu pove: "Če ti nočeš, bo drugi," in ti pokaže brezposelnost, v kateri se lahko znajdeš.

Da Ford odpušča stare in bolj plačane delavce, je resnica, in to šikaniranje tudi lahko izvaja, ker ne potrebuje dosti izurjenih delavcev. Pri Fordu lahko vsak dela, samo da je močnih mišic in prazne glave; kar je pa izurjenih delavcev, pa Ford ne šikanira tako kot navadne, ker so mu v korist in jih tudi dobro plača. Ford ima zaposlene tudi delavce, ki so bili pohabljeni pri delu v njegovi tovarni. Za primer naj služi to, da se tam vidi slepce, hrome, brez rok in še na drug način pohabljeni. Največ je pa takih, ki so na umu pohabljeni. Na prvi pogled bi nekd mislil, kako velik delavski prijatelj je ta H. Večina njegovih delavcev pripisuje, da je mož velikega srca. Ne rečem, da je to slabo, ker zaposli tiste pohabljenec; pa saj je njegova nikoli polna malha zakrivila, da so siromaki prišli ob svoje ude. Zalostno je pa tudi, da se ti siromaki mučijo po tovarnah; na drugi strani je toliko mladih in hrblih delavcev, ki ne morejo dobiti dela. Po moji razsodnosti bi se H. F. pokazal bolj humanitarne, ako bi vse tiste pohabljenec poslal domov in jim dal vsoto denarja, da bi se lahko preživeli; na njih mesta naj bi upošlali čvrste in zdrave moči in bi s tem rešil veliko družin velikega pomanjkanja in bede.

Namignjeno je bilo tudi, kako je potrebna organizacija v Fordovih tovarnah, sploh v cel avtomobilni industriji. Ali kako to ogromno delo započeti? V milijonskem mestu ni to lahka naloga. V velikem mestu je tako, da se sosed sosed ne pozna, čeprav sta dolgoletna sosed. Tudi vsak narod živi bolj vsak za sebe. V Detroitu so menda vse narodnostne celega sveta, tako vsaj izgle-

da pri Fordu; večina teh je ver-skod fanatična. Dosti je tudi takih, ki se organizacije boje, da ne bodo potem toliko zaslužili. Ni jim ljubo, da bi se plače izenačile, zato je dane malo prilike zavednemu delavcu, da bi njegovega sotrpna podučil, kolike koristi je organizacija za delavca. Pri delu ne more, ker ni dovoljeno govoriti kot sem že omenil, po končanem delu pa vsak hiti domov. Tako gre vsak svojo pot. Druga dne se ti živi stroji spet snidejo, in druga ne videti kot se mujuje, kako se premičejo sem in tja v svojem izmerjenem prostoru in izgledajo kakor da so val mutasti. Zaveden delavec se skoraj boji zavzeti kakšno organizacijsko akcijo, ker pri najboljši volji ne ve, komu govori, prijatelju ali sovražniku. In noben ne bi bil rad vžran na cesto v tej Hooverjevi prosperiteti. Težko je pa tudi komu priporočati to korumpirano in gnjilo organizacijo kot obstoji danes. Vsak ti zabrusi v obraz: "Kaj pa mi bo takšna organizacija, saj nikoli nič ne izvojuje, samo da prispevke poberejo." Brezposelnost bo največja organizatorica, in ta se rapidno veča; a spopolnjenjem strojev tako rapidno mečejo delavce na cesto, da se jim bo moralo kmalu zasvetiti v gornjem nadstropju. Dalo bi se še dosti napisati. H. koncu naj omenim, da se zelo strinjam s stari rudarjem iz Auburna in konstatiram, da je resnično opisal rudarske razmere.

Joe Korsic, bivši rudar.

Z vrh planin

Pueblo, Colo. — Zadnjič sem objubil, da bom poročal o naših zadnjih "aktivnostih". Ni jih bilo veliko. Dve pesni prireditelji sta bili zadnji mesec prošle leta. Ena je bila "Orlova". Bila je res aktivnost, da malo takih. Bilo je nekako tak, kakor je zapisal Stritar v knjigi za slovensko mladež: "Prav po noči manemo, le urno fantje in dekleta, prej z mesta se ne ganemo." Ples je ples — navadno je le hrup — če je ples pameten in če so tisti pametni, ki plešejo, je vse prav in dobro. Ampak takole v zimski sezoni, v mrazu, pa plesalci najbrž niso nič kaj varni pred raznimi boleznimi. Druga je bila veselica za "Alegorijo" na Silvestrov večer. Samostojno društvo "Pomoč" jo je priredilo. Vse to o alegoriji je že opisala zgovorna dopisničarka. Čemu naj bi jaz potem še opisaval take stvari?

Ne dolgo tega so v letakih zapisali, da bodeta med nami odbor samostojnega društva in glavni odbor, vse v enem. Spomnil sem se sestanka pred dvajsetimi leti, ko so ustanovljali v Pueblo društvo "Zapadne Slovanke Zveze". Bili so med nami Denverčani. Eden od njih je posebno poudarjal, da moramo imeti na zapadu svoj headquarter, da ne bomo pošiljali denar v Chicago in Joliet, kjer samoci-gare kade. Ta zveza danes živi — zakaj bi ne živela, dokler imamo pravico do življenja — ali različna so pota in delo takih organizacij. Smernice, ideje in načela so glavne za uspešno rast in moč. Taka zveza seveda plača, dokler prejema, in gledati mora, da se obdrži. Vse take zveze bodo morale gledati prej ali slej, da se kam ali s kom združijo. Samostojno društvo med nami ima ravno tako pravico, da živi. Vse, kar se rodi, živi toliko časa, dokler ne umre. Obstanek je zagotovljen vsakega po razmerah krog njega. Obstanek je zagotovljen še krog hlevčevu za plotom, dokler ji kdo polaga mrvico. Nobeno samostojno društvo pa ne bo moglo konkurirati z "grup insurance" kakoršen je pri kampanjah, posebno z ozirom na bolniško podporo.

Ako je društvo ustanovljeno samo zato, da bo podpiralo bolne, potem bodo morali večkrat dokladati. Ako je zato, da se bo delila pomoč, takozvano "charity", potem bo treba še več doloaganja. V današnji dobi, v kolikor poznamo ameriški "charity", se mora delavstvo boriti, da se ta miloščina odpravi ter preizkusi vlada vso skrb za svoje

državljanke, da imajo delo in človeško eksistenco. Če bo društvo dajalo za to in skrbelo, da bomo v tem poučeni, delalo na prosvetnem polju, da se naselbina zganje, tedaj bo imelo nekaj zaslug pri tem, da se delavstvo zave, kaj so njegove dolžnosti in pravice. Ako je zamišljeno samc zato, da bo "glavni odbor med nami", tedaj bo naselbina še bolj sama za sebe kot je bila do sedaj.

To društvo je imelo prvo prirediteljo na Silvestrov večer. Naš ljudje, taki, ki še nikdar niso kupili vstopnice za kako dramsko prireditev, ker pohajajo redno vsak večer v "movie", so govorili, kako bodo imeli "good show". Sedaj si najbrž mislijo, da je bilo vse skupaj le reklama. Bolje nekaj kot nič. Zgovorna dopisničarka je iz vse prireditve hotela napraviti humoristično sliko, ali — prosim vas — nekateri ljudje niso za humor. Njen humor je tak, kakor je tisti pri "sv. Antonu", ko je bil semenj, pa so ljudje prinali posušena plečeta in krake sv. Antonu, da bi živino obvaroval boleznih.

Dobro je res, da kdo večkrat pleše o nas in naših prireditvah. Treba bo enkrat tudi povedati kaj bi se dalo še storiti, češar se pa ne oprimmemo. Nekateri ljudje so še taki: če so povsod zraven in v osredju, se jeze, če niso, se pa zopet jeze. Vstrezaj jim, človek, ako jim moreš.

Drugič — če se bom še kaj oglasil, — bom zapisal nekaj resničnega o naši aktivnosti, ki pa ni zadosti aktivna in bi morala biti bolj. Vsa v tem bi se morali bolj potruditi. Za sedaj pa skušajmo izboljšati vsak sebe. "Orlov".

Klubova prireditve in drugo
Collinwood, O. — Dne 2. febr. bo imel tukajšnji klub št. 49 JSZ nekaj izrednega. V auditirju SDD se vrši zvečer lep, sortiran program. Ker klub ne prireja velikokrat, a kadar priredi, priredi nekaj, da ima občinstvo tudi duševnega užitka, zato naj bi ta apel na naše občinstvo, naše delavce, da se udeležijo klubove prireditve, našel odziv.

Na programu so razne točke. Mihajlevič parobrodna družba bo s prijaznosti kazala premične slike iz naše domovine in Jugoslavije. Torej že ta točka programa bo vredna 50c, ker vsaki si še želi videti našo staro domovino, posebno pa še tisti, ki smo tukaj že več let. V solosepu nastopi tudi naša dobro znana gđ. Jennet Sterle. In kdor je že čul mišas Sterle, ta ve, da je ona tudi naša domača pevka umetnica. Ona se vežba v petju, to je pohaja v vokalične šole.

Na piano v duetu nastopita tudi naši že poznani hekeri sod. Matt Petrovica. Nju smo že imeli priliko ališati v lepih duetih. Kdo izmed nas ne pozna naših vrle delavke na kulturnem polju gospe Mary Ivanušev, ki je tudi na programu? Ona je izvrstna pevka in članica zbora "Zarja". Imeli smo jo že priliko čuti na mnogih nastopih. Posebej se v zadnjem slovenskem radio programu v "Nezakonski materi". To pesem nam zna menda le ona sama tako čutno zapeti.

In nadaljni člani "Zarje" bodo tudi na programu in sicer s. Epich s njegovim humorjem. Z F. Mahnetom namreč nastopita v kpletu "Dimnikar in učitelj". V kvartetu nastopijo naši dobro znani in priljubljeni pevci Belle, Plot, Lazar, Jančič. Belle nastopi tudi v tenor solospvu. To je v glavnem program, ki bo vreden 50c za slehernega. Tako bogat program je greh zamuditi. Torej ne pozabite v nedeljo 2. febr. ob 7-10 zvečer v auditirju SDD.

Sedaj naj mi pa ho dovoljeno, da nekoliko koregiram dopis br. Mike Podboja, namreč ko je sporočal, da se je pričelo z rodoljubno akcijo in pri tem tudi mene omenil, da sem bil izvoljen v odbor. Naj bo br. Podboju pojasnjeno, da jaz nisem sprejel v nikak odbor te započete akcije; da pa sem prisostvoval, je fakt. Za enkrat, br. Podboju, nimam še nikake sarže. Na tem sestanku sem tudi povedal razlog. Seveda br. Podboju pravi, da ni prisostvoval do zadnjega, in da ne ve celoten potek tega zborovanja. Ako se ne motim, sem jaz

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

Lojalni člani SNPJ in parasiti

Cicero, Ill. — Večkrat čitamo v Prosveti kakšen članek izpod peresa enega ali drugega člana gl. odbora, kako moramo biti lojalni člani svojim krajevnim društvom in obenem tudi jednoti. V pravih imamo tudi zapisano: "... podpirati svoje članke gmočno v slučaju boleznih in telesne poškodbe, njih dediče pa v slučaju smrti itd." Torej to so nameni SNPJ in posameznih društev. Posamezna ali krajevna društva si gmočno pomagajo z različnimi prireditvami do finančnih sredstev, katere potrebujemo za društvene tekoče stroške in za podpiranje bolnih in nezmožnih za delo, kakor tudi oolrotelih članov SNPJ.

Ali pa v resnici delamo vsi tako? Ne. Med nami je še veliko takšnih članov, kateri se veliko bolj zanimajo za kakšne politične pokrete kakor pa za svoje onemogote brate in sestre. Poglejmo: pride prošnja od bolnega brata ali sestre, kateri več niso deložni podpore po današnjih pravih. Takemu članu ozkočrno damo en dolar ali kvečjemu dva. Na drugi strani pa: zaplnikar prečita nekakšen opomin od nekega političnega pokreta, in dotičnemu pokretu bi pa najrajši dali neomejeno vsoto iz blagajne, v katero smo prispevali vsi (ne samo pokretači) za društvene stroške in za bolne in onemogote. Tukaj nastane vprašanje, kateri člani so bolj lojalni principom SNPJ, tisti, kateri prispevajo v blagajno z namenom, da iz nje pomagamo svojim bolnim in onemoglim bratom in sestram, ali tisti, kateri bi najrajši razdelili blagajno v politične pokrete? Po mojih mislih so lojalni člani principom SNPJ tisti, kateri v prvi vrsti podpirajo svoje brate in sestre v slučaju potrebe, na teh principih je bila SNPJ tudi ustanovljena.

Dostikrat čitamo v našem časopisu o parasitih, kapitalističnih in cerkvenih. Med nami Slovenci imamo tudi ene vrste parasite, in ti so politični. Te vrste parasiti nimajo zadosti zmnožnosti, da bi svoje organizacije izboljšali na gmočno stališče samovzdrževanja, ampak vedno od časa do časa ribarijo med krajevnimi društv SNPJ za pomoč, tako rekoč za svoj lastni obstoj. In gotovo, pri več društvih se jim ustreže, in s tem se oškoduje svoje brate in sestre za pomoč v slučaju potrebe.

Takim ljudem je SNPJ deveda briga, ampak izrabljajo krajevna društva SNPJ sebi za obstoj in so jim takorekoč molzne kravice.

Sem za to, da se podpira kulturne ustanove med našim narodom, takozvane samostojne kulturne ustanove, katere niso pod nobeno kontrolo kakšne politične ali druge organizacije, ker dotične organizacije morajo same paziti, kako bodo vzdrževale svoje ustanove, katere so njim v reklamo. Samostojne kulturne ustanove pa, ako bi slučajno potrebovale pomoči od krajevnih društev SNPJ, bi morale najprej poslati prošnjo in razloge gl. odboru SNPJ, in če bi jih leta priporočal, bi se lahko obrnila za pomoč h krajevnim društvom SNPJ.

Frank Stonich, član društva 449.

Vozniki busov zahtevajo višjo mendo

Cleveland, O. — Povprečna tedenska mezda voznikov busov v okolici tega mesta je \$20, kar ne zadostuje za življenske potrebe. Vozniki sedaj zahtevajo povišek, družba pa jim je zagrožila z redukcijo četrta centa na miljo vožnje.

Vozniki so se sedaj obrnili na Harry McLaughlina, predsednika državne delavske federacije, glede ustanovitve unije.

Šel prej iz zborovanja kot pa on. Tudi ostali odbor, katerega on imenuje, ni pravilen. Obratno kar trdi, je resnično. Prosil bi br. Podboja, da je drugi bolj informativen. Seveda razumem br. Podboja, da on miali celo stvar v humorju, ampak tudi humor mora odgovarjati resnici. J. F. Dura.

Tedenski odmevi

RAZVOJ V JUGOSLAVIJI

A. Garden

Novice, ki v zadnjih mesecih prihajajo iz Jugoslavije, so vse prej ko razveseljeve. Kri-tičnih poročil ne dobivamo, ker je vlada zamašila usta vsem, ki mislijo kritično. Kaj se godi v Jugoslaviji, more razvideti le tisti, ki zna-tati med vrticami. In godi se mnogo. Ra-koitične politične situacije, ki je obstajala predno je prišlo do diktature, so razni drastični koraki umetni.

Kljub temu, da je vlada oficijelno odpravila troimenski narod, do "ujedinja" še ni prišlo; ako vlada drastično ne spremeni svoje taktike, naš troimenski narod še ne bo postal "uj-njen" v dogledni bodočnosti. V luči zgodov-ranih narodov in civilizacij sedanja vla-politika ne vodi do dvignjenja ljudstva na v-socialno prosvitljeni državnotvorni nivo, tem-več v nasprotno smer.

Na obzorju so namreč vsi znaki, da jugo-slovenska vlada želi posnemati Mussolinija. Prvič je zadnje čase poostрила zakon o "redu-radu": svoboda kritike je absolutno nepozna-stvar v Jugoslaviji kot je nepoznana v Italiji in v Rusiji. Koliko je v državi političnih kaznj-cev, tega ne ve niko razen vlade. Znano je na primer, da je bilo v začetku zadnjega meseca 12 mladih "komunistov" obsojenih v enem a-mem procesu v skupno ječo 120 let. Vladi a-potnila pokrov na vse državljane, ki imaj-nekoliko ali pa radikalno drugačno mnenje a-aspiracije kot v Beogradu. Rezultat te kratke-vidne politike se je že pokazal v atentatske-gibanju, ki se razvija v državi, predvsem me-Hrvati, ki tvorijo važen del "ujedinjenega" a-rod. Zgodovina carске Rusije je v Beograd-očividno nepoznana.

Drugič se vladni dekret z razpustom vse-telovodnih organizacij oziroma spojenja istih-državnih organizacij, kateri oficijelno načelu prestolonaslednik, ne more drugačno smatra-kot za cvetko z Mussolinijevega vrta. Ime organizacije je Sokol države Jugoslavije, ki-obstojejih razmerah in tendenca ne more p-stati druga kot replika Mussolinijevih fal-stov.

Tretjič pripravila vlada zakon, da ena-stori tudi z vsemi prosvetnimi in kulturni-organizacijami. Zakon je v prvi vrsti nape-jen proti delavskim organizacijam, ki so r-azpustu raznih političnih strank dobile va-nejši kreativni pomen. Kake morejo biti p-sledice take politike? Ako se bo vladi posre-dila da na ta način "ujedini" troimenski narod, da bi v poznejših letih pod pokrovom zabone-in raznezo vso državno strukturo, bo Jugos-lavija prva, ki bo to dosegla. Na ta način, s-svo spretno, a kratkovidno politiko se vladi o-ko posreči sklesati precej močno državo, v-kateri bo narod gospodarjev in narod blape-Ne more pa na ta način dvigniti naroda v so-cialnem in miselnem smislu: naroda, ki bi b-izmožen reševati svoje probleme na način int-elligentnega, svobodoljubnega in demokratič-nega človeka. V interesu celokupne Jugoslavije, da vlada dvigne pokrov svoje sedanje po-tike in troimenskemu narodu da priliko raz-jiati se v okvirju demokratične države. Post-mati Mussolinija pomeni voditi narod v goto-propast.

Kaj pa mi ameriški Slovenci, kako uaj-naše stališče napram tekočemu razvoju v J-goslaviji? Dosedaj je med nami vladala n-kakšna toleranca napram diktaturi, brezbr-ičnost ali pa odobravanje. Zadnje je stališ- naših nacionalno nagnjenih rodoljubov in to-leranca in brezbriznost je pa last naše napre-nejšje skupine; vsaj v javnosti je bilo tako.

V kolikor se mene tiče, naj izjavim, da živim v Jugoslaviji v nič večjem obsegu kot-kaki drugi zunanji državi. Nad pojavom di-ktature nisem bil čisto nič presenečen, ker so-prinesle anarhične politične razmere. Nise-pa pričakoval, da bo razvoj krenil v sedan-smjer, ki vodi rapidno v enako situacijo kot-nahaja v Italiji. Razlika med njima je le t-da je žaližem ekstremno brutalen in neotesa-medtem ko je diktatura v Jugoslaviji odeta-belo haljo. Ta rafiniranost ima svoj namen, ne dvigne preveč opozicije izven Jugoslavije-da lahko spretněje zamori načelne nasproti-na domaših tleh. (Daje na 3. strani.)

Ameriško življenje

81.

Banditi posabli na pištolo

Daniel Falco je cestni ropar po poklicu, ma pa nekatere slabe navade plumberja. Ko pohajkoval po ulici na zapadni strani mesta (saj veste, katerega), je naletel na moža, katerem je slutil nekaj drobiža. Stopil je k njemu, ga potapljal po rami in mu rekel: "B-kje krviško."

Neznanec je seveda ubogal, medtem je D-aniel mehanično segel v žep, da podpre svo-avtoriteto z revolverjem. V običajnem žepu ni bilo. Seže v drugega in tretjega, nikjer n-benega revolverja. "Kje za vruga je moj r-olver!" je rentalil Daniel.

"Kje pa je? Ali nimaj pištolo?" ga vpra-nameravana žrtve, ki je še vedno molela ro-v v zrak.

"Zal mi je, da je ne morem najti."
"A tako — potem ti bo še bolj žal."
Boki sta se akionili in trda pest je pal-a Danielu. Padla je spet in padala je toliko ča-da je prišel policaj. Ko je bilo policaju p-jasneno, zakaj je tepež, je Daniel odkorak-sa njim proti postaji ves krvav po obrazu in vedno zmajujoč z glavo, kako je mogel biti t-ko pozabljen, da je pustil revolver doma.

Vesti iz Jugoslavije

Z GLEDALIŠKIH DESK LJUBLJANE

ojna drama na odru dramskega gledališča. — Vstajenje na odru Delavske zbornice. — In še kaj

(Izvirno.)

Ljubljana, začetkom januarja. Za začetek sezone je bil potreben klasičen komad kakor vedno. Vabili so "Fausta". Z njim so tvorili dramsko sezono, samo tvorili, ne mnogo več. Potem nam je šest režiral še nekaj francoskih burk in komedij, nekaj dram in — zdaj čakamo, kaj nam bo še dal. Precej režira, da nam bolj malo.

O prvih predstavah sezone sem napisal daljše pismo, ki pa je med potoma od Ljubljane do Chicaga nekje izgubilo — tu ni stvari, o katerih sem pisal, so bile precej zgrešene in izgubljene. Nekaj mesecev je od tedaj preteklo, pa je že vse pozabljeno. Mimo je šlo, nobenega sledu ni pustilo za seboj.

Potem pa je prišla Raynalova tragedija "Grob neznanega vojaka", delo, ki bo s svojo dobro zvedbo ostalo bržkone najboljši čer letošnje sezone v drami. Ta stvar ne pojde mimo.

Je to vojna tragedija, iz zacetka svetovne vojne. Ni na o-ru-u ne topov ne fronte, ne stroj-vice ne cele stojeje vojakov v ofiriji, ne strelskih jarkov in ne krvi. Vsa tragedija se od-irava med tremi osebami, prav a prav med dvema osebama, vo-jakom in nevesto. Oder kaže obo, meščanski opremljeno so-vo precej daleč v zaledju. V so-i živita nevesta Auda (Oda) in nje-nega ženina, ki je moral diti v vojno. Nevesto svojo-ina je vzel k sebi na sinovo rošnjo in da bi mu ne bilo tako amo-tno. In pričakata oba ne-trpno, da pride njun vojak na opust. Sin-vojak se je v fronti rostovoljno javil za neko ne-arno dejanje, pri katerem bo-urno ob življenju, javi se za o-dejanje le pod pogojem, da mu doli poveljnik dva, tri dni opusta, da se odpelje k svoji evesti, da vidi, kako je vpliva-ja nanjo samota in ali je dovolj nočna, da prenese leta njegove dsotnosti. Poveljnik mu je dal opust in pristavi: "Vredni ste, a vam je žena čudo lepa". In e odpelje v zaledje za nekaj dni svoji nevesti, a če ga brzojav okliče prej, bo moral takoj v ronto nazaj — v smrt. Morda e med tem, ko se on pelje z vla-om, brni po brzojavni žici pol-oge proge povelje, naj se takoj rne. Prišel bo domov k neve-i in očetu in doma ga morda e čaka brzojav: V smrt!

In se vrne domov. Prve vpra-anje po pozdravu je, ali je pri-elo kako pismo ali brzojavka ali arkoli. Nevesta mu taji: Ni rišilo, nič ni prišlo. In strah e vanjo. V veselje avidenja e vplazi prva majhna groza voj-e. In nevesta vpraša vojaka: o do dolgo vojna? — Vojak tu-i taji: Ne, do božiča bomo že omo vsi. Oče, si volasi veter-an, prama: Bomo zmagali? Vojak: eveda bomo. Tajl. Laže, da bi toril očetu, si volasemu rodolju-u, majhno veselje. In nevesta prama: Kaj pa je prav za prav ojna? In vojak, ne ve poveda-i: Ne vem, kako bi rekel. Nima esed za vso grozo, ki jo je že eživil. In potem prinese Auda iz sobe brzojavko zanj. Od-re jo: Nemudoma nazaj!

Vsa groza vojne je planila v nemem samem hipu, v dveh besah.

Iz fronte se je stegnila roka ojne in posegla z vso svojo gro-vo v to meščansko opremljeno obo s si volasim veteranom in nevesto vojaka, ki je pravkar obil brzojavko, da mora v smrt. Iz fronte se je stegnila roka mi-tarizma in z brzojavko dveh eden posegla v avidenje lube-enskoga para. Na odru ni ne ronte ne strojne ne cele sto-jeje vojakov, ne strelskih jarkov n ne krvi — in vendar je vse to dvema besedama brzojavke to-pilo na oder in zakričalo.

Vojak nevesti: "Vidiš, poprej e me vprašala, kaj je vojna. To, ridi, to je vojna" — in vrže rzojavko na mizo. Prišel je na opust, niti odpasal se ni, pa bi

že moral nazaj. Mora. S prvim vlakom. Takoj. Niti eno uro ni trajal njegov dopust. Nevesta in oče ga pregovorita, naj po-čaka do drugega vlaka. In po-čaka. V svesti, da se nikdar več ne vrne ne k Audi ne k očetu, ki upa in je vesel, da bo vojne še do božiča konec in da bodo Fran-cozi zmagali. In ne ve, da je vse to laž. Mirno, akoro zadovoljno odide, spat, malo se še razjezi u-žaljen, da je njegov sin navaden prostak in da govori tako nena-vdušen. Auda sluti, kako je. Pet, šest ur življenja, potem vo-jnja na fronto in napad, smrt — dekletu ne pove. Prej se mu mo-ra še izpovedati. In potem ji pove. Z zoro odide, v fronto, v vojno. Nikdar več se ne bo vr-nil v meščanski opremljeno so-bo, kjer živita njegova nevesta, nevesta pojutrnjem mrtvega prostaka, in njegov si volasi oče, čigar rodoljublje je omajalo slo-vo s sinom-vojakom, ki ga kma-lu ne bo več med živimi.

Vsa groza vojne, kakor se ne-krvavo, a tem strašnejše odigra-va v zaledju, je legla na vse gle-dalce. Ko je padel zastor po prvem, drugem, tretjem de-ja-nju, je ležalo preko publike ka-kor železna plošča. Jedva da so se zdrzeli in zaplokali, čuteč, da je tu ploskanje povsem od-več. Utrujenost je šla vanje, zadiči so bili v tisto plat, ki so imenuje: Človek. In brez dvo-ja je ljudje so šli iz teatra bolj človeški, kakor so stopili vanj. To je veliki uspeh Raynalove tragedije, ki ni šla mimo.

Da je učinkovala prav na vse gledalce, bodisi uradnike ali ofi-cirje, bodisi na galeriji ali v lo-žah, je zašljuga režije, ki jo je vodil Ciril Debevec, ki je igral tudi vojaka, nevesto Audo je igrala Saričeva, očeta Skrbin-šek. Prevod dela je oskrbel O-ton Zupančič.

Ne, ta večer ne more mimo. M. K.

RAZNE VESTI

Nova raba lesnega oglja. — Charles Baron, francoski poslanec, razpravlja v "Politiki nacio-nalnih kalorij" o poskusih, kako bi v motorjih nadomestili kar-burante, uvažaje iz tuje, s proiz-vodi domačih tal ali kolonij. Eden teh je alkohol, pa ga je premalo za ta namen. Predlaga-li so se drugi produkti rastlin-skega izvora, les in drveno oglje. Poogleden v gazogenih, plinlin-kih, nameščenih na vozu samem, porajajo šibek plin, ki lahko slu-ži motorjem za onilo. To je pr-vo vrstno narodno kurivo, saj po-mnenju strokovnjakov bi se da-lo iz francoskih gozdov pripraviti na leto 800.000 ton oglja za razpila, ne vstežaji sedanje letne proizvodnje 275.000 ton v drugačne svrhe. Skratka, vsa u-druženja usmerjajo svoj napor v to, kako bi se postavili Franco-zi na svoje noge v vprašanju po-gonskih sil.

Koliko časa žive živali. — Naj-odličnejši prirodoslovci sodijo takole: Krokodili dosežejo 200 do 250 let, slon 150 do 200, žap 100 do 150, orel, labod in krok-ar po 100, nosorog in lev po 60, pa-piga 50 do 80, valbiš 50, čuka 40 do 50, jastreb 40, bik in jelen po 30, osel 25 do 30, konj 25, liš-ček 25, činkavec 20 do 25, pra-šič 20, vol 18 do 20, pes in mačka po 18, slavček in škrlanček po 16, lisica in konopljičica po 15, ovca in riba gologlavka (abra-mis Brama) po 12, murin, čížek, koza, vrabec, kokoš in linj (ali: ruska) po 10, kunec 8, zajec, ve-verica in pajek 7, čebela 1.

Slava jablani. — Nedavno se je vršil v Franciji sadjarski shod, kjer so poudarjali pomem-ben vloga ovocja v prehrani. Ob tej priliki so peli slavospev jabol-ku, ki olajšuje prebavo ter celo zdravi neke želodčne bolezni. O-sobito pa prispeva za ustno higi-jeno in hrani zobovje. Neki ame-riški lečnik je posnel vpraša-nje takole: "Eno jabolko na dan — pa ni treba zdravnikar; šest jabolk na dan — pa prebiješ brez zobovja! Rormula je morda pre-jedrnat, da bi ji smeli neome-jeeno verjeti.

Na letovisku

"Tukaj sva skoraj kakor po-ročena..." — "Prav zares, tako čudovito dolg čas je!"

Veno Venomer:

Naš jezik — proti pačenju

Ljubljana, 7. jan. 1930. Nismo nacionalisti, ki bi iz sa-me nadute narejenosti dvigali kopje v obrambo jezika. Če stori-mo to, storimo le iz prepričanja, da je jezik najpristnejši izraz duha človeka, ljudi. Skupina lju-di, ki govori en jezik, je narod, je slovenski jezik. Duša naroda je jezik. Vzemite narodu jezik, pa bo vnel in hiral in izbrisan iz knjige narodov.

Človek ustvarja kulturo in jezik je eden glavnih tvorcev kulture. Jezik je tudi občevalno sredstvo, jezik je svetinja, ki je treba paziti nanjo z vsemi silami naroda. Jezik je svetinja, ki je teklo zanj že mnogo krvi, ki je rodila velike nacionalne pun-tarje in netila revolte. Zakaj na-gonsko je dano narodu spozna-nje, da je jezik tisto, kar ga de-la samostojnega.

Kako je blo z nami? Narod hlapcev in dekel smo, narod kme-tov in dninarjev. Pa smo čuvali svoj jezik, čuvali ga vsa leta, dasi nikdar menda v svoji zgo-dovini še svobodni bili nismo. Nikdar nismo Slovenci živeli sa-mostojnega življenja — in ven-da je narod hlapcev in dekel in dninarjev ohranil svoj jezik, o-hranil ga v svojih prvih knjigah. A ko so prišle prve knjige, tedaj je padlo z nas že mnogo okovy, mogli smo svoj jezik ne le čuva-ti, marveč smo ga tudi lepšali in bogatili z novimi izrazi. Vse naš narodni boj preteklega stoletja je bil omejen skoroda izključno le na obrambo jezika.

In potem je prišla Jugoslavi-ja in slovenski jezik je upal, da bo še bolj bogat in se očisti. Začeli smo takoj z akcijo za u-stanovitve Akademije enanosti in umetnosti, ki naj bi bila mati-ka slovenske kulture in sloven-ske govornice — pa je še danes nimamo. Pač pa imamo poročila zagrebške in beogradske Akade-mije znanosti, da Ljubljani os-Slovencom ni treba tega visoke-ga zavoda.

Lahko nam celo ti znanstveni-ki vržejo v obraz, da sploh na-rod nimajo in da sploh svojega jezika nimamo, marveč le dia-lekt. To nam namreč tako mnogi očitajo in moramo na ta račun marsikatero prenesti. Slovenski jezik nima tistega ugleda v dr-žavi, ki bi ga moral imeti spr-ičo načela popolne enakopravno-sti. Naša mladina se je morala posrejo učiti v ljudskih šolah nemškega jezika, zdaj se mora učiti arborhvaščine, dočim hr-vaška in arbska mladina ne po-zna slovensčine. Slovenski kmet razume Srba, srbski profesor ne razume slovensčine. A tu se ne da pomagati, tu je treba še inte-ligence naroda.

Vsekakor pa smo upravičeni, zahtevati spoštovanje našega je-zika, ne pa trpeti, da nam ga po-čijo ne le slovenski ljudje radi neukosti, marveč tudi ne-Slo-venci iz navadne malomarnosti. Ne dajaja se redko, da kaka srbska firma pošlje preko slo-venskih dnevnikov našim lju-dem prospekte raznih loterij, t. d. Ti prospekti so pisani v ta-ki slovenščini, da je brez dvoma, da jih pišejo Srbi sami. Srbi, ki ne znajo slovensko niti malo. No precej besed že obvladajo, am-pak brati tako stvar je muka. Človek se še ne bi zgražal nad slabo slovenščino Slovence, ki je neuk slovenec, uprav grdo pa je, da piše slovensko človek, ki ni Slovenec in ne zna slovensko, ampak si misli: Tja, za Sloven-ce bo že, bodo že razumeli — in tako iz navadne grde malomar-nosti napiše prospekt, ki se glasi postavimo tako-le (v odlokih):

Ne izgovarjajte se nihče neče kupiti!... Če prvi od Vaših pri-jateljev da kupi, bo kupi peti, ku-pil bo deseti... Igra, katera pri-čne že sa 15. januara — in traje do 15. februarja kadar se izvla-či! Glavni dobitok od 1.000.000 dninarjev kateri lahko ravno na Vašo številko padne... je vsaka zgubav-loženega denarja popol-noma nemoka obveznica tako dolgo, dokler ni izbešana vsaj z najmanjšim dobitkom, i. t. d.

To ni slabo poznanje sloven-sčine, to je popolno nepoznanje slovenskega jezika in ignoran-je istega.

In potem se čudijo, če ni kdo ves prepojen z ljubeznijo do svo-jih bratov. Zakaj vzporedno z ljubeznijo stopaj tudi spoštova-nje!

Ervin Rieger:

V afriškem monastirju

Leži v najkrajnjem, naj-vzhodnejšem koncu Suser-Sahe-la, tega najrodovitnejšega pasu tunijskega primorja, in ga na treh straneh obdaja Stredozem-sko morje, ki lomi svoje valo-ve ob vzhodni pečin. Te pečine, ki spreminjajo svoje barve po višini solca in so opoldne o-krasto rumene, zvečer pa vijoli-časte, objemajo s svojimi klečmi in jamami naplavine najbolj zla-tega peska. Na pečinah se dvi-gajo rumeni, robati zidovi ma-lega mesta s svojimi lepimi, pre-prostim vrati. Nad zidove pa se-ga beli, četveoroglati stolp dža-mije in masivna, rumena, isto tako s stolpom ovenčana zidna kasba. Ta stolp, ki ga imenujemo Nador, ima obliko na vrhu splo-čenega stožca in v trdnjavi so namestili samo bataljon arabskih strelec. Trdnjava stoji na kra-ju nekdanjega krščanskega sa-mostana, ki je dal temu afriške-mu obrežnemu mestu ime. Mo-nastir: enako kakor večje, ma-kedonsko, nekoč turško mesto v kotlini Crne nad Solunom (Bi-toj). Tu kakor tam zveni iz ime-na stari Monasterium.

Med obzidjem poteka mu-slimansko, arabako malomestno življenje na dve pravokotno seka-joče se ulici razdeljeno s pešeno, kakor spokojna sanja. Tu gospo-darijo v neznanstnih butikah br-več, čevljar, tkalec, javni pisar in kovač. Nekoliko kavarn je tu, v katerih arabajo postopajo čaj iz mete ali limonado od jutra do večera in ne dajo kartam tren-utka miru. Majhen trg se senci pod nekoliko palmami. Toda če se šetaš skozi vijuge stranskih ul-ic z mnogimi džamijami, tedaj se ti pokaže na vsak korak ka-kor skoraj nikjer v tej s pestrim življenjem prepojeni deželi tu-robnost orientalske propadanje. Ruspina, kakor se je imenovalo to prastaro mesto za časa Fen-čanov in Rimljanov, izgubila v dejanju in nehanju današnjega dne čim dalje več na svojem pomenu. Zelenica se ga izogne kakanih 20 km od Tunisa preko Suse proti jugu: kupci, bogati Arabci, ki jih je bilo nekoč toliko tu, se izseljujejo polagoma v ši-vahneja mesta. Hise razpada-jo. Mirno jim puste in niti raz-valin ne odstranjujejo.

Zunaj obzidja živi nekoliko stotin Evropejcev v rastrenih vi-lah. Nekoliko brezbarvnih uprav-nih poslopij je tu, pošta, bolniš-nica, francoska šola, a tudi neko-liko džamij in marabufjev (mu-slimanskih kapelic-grobnic) s be-limi okroglimi kupolami. Kakor da bi grabile te stavbe iz pobož-nega mesta za verniki daleč v notranost blagoslovljene dežele. Severno od Monastirja, na skal-nati planoti nad morjem, pa se razprostirajo med vodnjaki mu-slimanska pokopališča s svojimi pobeljenimi, preprostimi nagrob-niki.

Kakana čudna usoda, da je za-gnalo Nestorja Aleksandroviča Monastereva iz Moskve baš v ta afriški Monastir istega Mona-sterjeva, ki je kot ruski fregatni kapetan med vojno tako drzno vodil svojo podmornico in se po-sneje, po polomu Wranglove morarice in vojaka v l. 1920 v Bizertakem pristanu iz carskega častnika prelevil v "belega emi-granta"! Monasterev je opisal to fantastično rusko odisejo od Se-bastopola do tuniske obale v po-sebni knjigi z naslovom "Propad carske morarice". Neizrekljivo trpljenje vseh teh ljudi, ki so iz-gubili svojo domovino, se znaši v tujni hipoma pred ničem in morajo začeti svoje življenje v drugi, čisto znova. V skupinah po več tisočev se vlečejo skozi neznan jim deželo brez sred-stev in dela. Rešili so si komaj več nego golo življenje. Toda njih vztrajnost, njih žilavost, njih sposobnost do življenja v tuje razmere jih nikakor ne zapusti. Hrabo pograbijo za vsako pril-i-ko, ki se jim ponudi. Može se preživljajo kot dninarji, ženske se oprimejo vsakega gospodin-j-skega posla: noben poklic se ne zdi tem izobčenem premajhen. Svoje solze so udušili, svoje zo-be so stisnili skupaj. Polagoma si pomagajo socialno višje do mesta, ki jim gre. Danes naletiš v Tunisiji vsespovsod na Ruse; skoraj vsi so si utrli svojo pot.

Monastereva pogumna in zmožna žena je zdravnica in priljub-ljena celo med arabskimi bolniki. On pa piše svoje knjige v močni

hiši ob cesti, ki vodi iz mesta v malo luko, kjer leži njegova mo-torka "Rurik", privezana ob bo-jo. To hišo si je zgradil bogat Anglež, ki živi sedaj ob franco-ski obali, v Bretonski. Pred o-kni visijo granatna jabolka, še nezrela in cinoblasto rdeča, v temnozelenem vejevju. A tudi smokve doblja tu, čijih slastni ze-leni in vijoličasti sadeži so že dozoreli, oleandre impelargonije, ki rdečijo kakor za stavo. Oran-že, da, celo banane uspevajo v tem južnem vrta. Če pa stopiš na ploščato streho hise se ti od-pre najkrajnejši razgled na utr-jeno mesto, na prostrani lok morja, ki obdaja monastirski polotok zdaj modro, zdaj ama-ragdo, zdaj arebrno; a proti no-tranosti dežele se razprostirajo sahelaki oljčni nasadi, čijih kroš-nje se gubijo kakor drugo sivo zeleno morje proti zapadu v dal-javo in jih tu pa tam presega kakšna palma.

Ruska gostoljubnost v afriški deželi! Čutiš se prostega, kolikor hočeš; dan je razdeljen harmo-nično v delo in odpočitek. Proti poldnevju privabi seveda neodoljivo vse hišne prebivalce skupna kopel. Nikjer in celo kjerkoli ob tuneški obali ni enako lepo o-brežje razdeljeno s kamenjem tako skrbno v dobro zavarovane bazene, nikjer ne nudi morje ta-ko čistega pogleda na peščeno dno. To je širokogrudnejše, bre-skrbnejše življenje v kolonijah. Opoldne so skoraj dnevno go-stje pri mizi: stari alžirski šup-nik iz Monastirja, ki živi že pre-ko štirideset let v deželi in ki je bil prej misijonar v Kongu; ble-de, brezkrvna ruska bolničarka iz bolnišnice, razumni arabaki u-radnik, ki govori tako izborno francosko in ki si al postne pre-pise v koranu razlaga po svoje.

Po običajnem opoldanskem spanju, ko se je vročina malo poglobila, izvleče Nestor Aleksan-drovič mail, brzi vos iz garaže, in potem gre vožnja med visoki-mi kaktusnimi majami skozi o-ljčne nasade do Džemala, ki le-ži s svojimi čokoladno rjavimi hušinami iz blata okoli trga ka-kor velika žival v večernem sol-ncu, proti Bahnanu s njegovimi belimi kupolami in stopničasti-mi vrtovi nad morjem, ali celo do Suse, čije evropski predel na-likuje v kontrastu kakor predel velikomestnih cest. Ob povratku se prebarvajo zemljo in hise že blede rožnato pod svetlosinim nebom.

Nočnega življenja v tem pode-želskem Monastirju seveda ni. Niti naj skromnejše evropske kavarne z muziko, kaj šele kine-matografu. Toda ko vstaja me-sec v poletnih nočeh iz morja in ga razžari, med tem ko pre-krizjujejo afriško nebo našeti zvezdni utrinki kakor bele, skriv-nostne ptice, te vabi celo hlad na vrtu zaman: kajti to je čas komarjev, škorpionov in kač. Tudi v stanovanjski sobi v pri-tiličju vile "Java" je sedaj hlad-no. In če hočeš v tej sobi prikl-i-cati duhove, ti res ni treba slo-glasne, staromodne muzice.

Nestor Aleksandrovič ljubi moderne, tehnične metode. Če baš ne piše svojih knjig, se ba-vi s motorko ali avtom ali fa-bricira elektriko za hišno raz-svetljava. Tako je postavil tudi v to sobo skrivnostno, temno o-marjo, ob kateri prižiga svetilj-ke kakor čarovnik, ki previdno vrta tajinstvene plošče. Šele te-daj popusti, ko je ukrotil čud-ne zvoke, ki spominjajo večni na drdranje slabih gramofonov, včas vresčevanju življava vrab-cev. Potem pa ima duhove hi-poma v svoji oblasti. In šele te-daj se zadovolji, ko jih je pri-klizal vse, te glasove najrazlič-nejših mest: Barcelone, Rima, Toulona, Kassla, Moravske O-strave....

Zvoki iz Evrope, preko dežel, preko morja in te male hise pri monastirju.... Gotovo še ni do-lje noben nevernejši čas večje-ga čudeža!

TEDENSKI ODMEVI

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Ker jugoslovanski vladi ne more biti vseeno, kako stališče zavzemamo ameriški izseljeniki, se mi vidi, da je prišel čas, da se tudi mi odločno izrazimo in da odprto nasprotujemo razvoju fa-sizma v Jugoslaviji.

Armadni letalec, ki je šel iz Detroita v Spokane, je bil radi zime prisljen med potom pristati, kjer je zrakoplov primaril.

Frank Lukaneich:

ZA NAŠE FARMARJE

Garjaste, krasnave ali luksinaste noge pri perotnini

Tukaj imamo zopet eno vrsto pršic ali garj, katere še mnogim niso znane. Mnogo perotninar-jev sem že čul, da so se njegovim kokišim napravile kraste na no-gah, ker so posmili prezeble, ali to je neljuba prevara. Omenjene pršice so neka posebna vrsta, ki spada med garje in napada ozi-roma okuži noge kokišim, pura-nom, fazanom in domačim pti-čem po kletkah. Take garje se navadno preživljajo na perotni-nskih nogah, le redkokdaj se pre-selijo tudi v greben — rožo — ali podbradek, pač pa se najdejo tudi redkeje v mnogih slučajih bolj posamerno. Bolezen se po-največ zanese od živali do živali po okuženju, le redkokdaj se sa-ma prikaže, ker mora žival do-biti seme — bacil, to je pršice o-beh spolov, da se tako more plo-diti.

Bolezen se razvija počasi in naposled okuži vso perotnino na celom perotninskem dvoru. Bo-lezen je zelo lahko spoznati, ker je takorekoč vidljiva. Noge ode-belijo, se povečajo kakor bi bile otekle ali krastave in to vse noge in prsti. Postanejo grapave ka-kor bi bile oblečene z lubjem sta-rega hrasta. Paraziti sa pršice plo-ditijo najprvo med prsti in se tako hitro razširijo navzgor po celih nogah in celo stegno po-stane okuženo. Navadno posta-neta okuženi obe nogi naenkrat in skoro enako; to je, da sta obe nogi enako bolni, ne ena manj in druga bolj. Společka se noge pršice debelijo od prstov in pomalo navzgor z bolj gladko kožo in pozneje, ko se paraziti pod kožo ugnezdi in si napra-vijo gnezda, se vidi pod kožo krasta kakor bi nasul na kupek recimo nekaj moke; to so luksi-cati duhove, ti res ni treba slo-glasne, staromodne muzice.

Nestor Aleksandrovič ljubi moderne, tehnične metode. Če baš ne piše svojih knjig, se ba-vi s motorko ali avtom ali fa-bricira elektriko za hišno raz-svetljava. Tako je postavil tudi v to sobo skrivnostno, temno o-marjo, ob kateri prižiga svetilj-ke kakor čarovnik, ki previdno vrta tajinstvene plošče. Šele te-daj popusti, ko je ukrotil čud-ne zvoke, ki spominjajo večni na drdranje slabih gramofonov, včas vresčevanju življava vrab-cev. Potem pa ima duhove hi-poma v svoji oblasti. In šele te-daj se zadovolji, ko jih je pri-klizal vse, te glasove najrazlič-nejših mest: Barcelone, Rima, Toulona, Kassla, Moravske O-strave....

Zvoki iz Evrope, preko dežel, preko morja in te male hise pri monastirju.... Gotovo še ni do-lje noben nevernejši čas večje-ga čudeža!

Ker jugoslovanski vladi ne more biti vseeno, kako stališče zavzemamo ameriški izseljeniki, se mi vidi, da je prišel čas, da se tudi mi odločno izrazimo in da odprto nasprotujemo razvoju fa-sizma v Jugoslaviji.

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Ker jugoslovanski vladi ne more biti vseeno, kako stališče zavzemamo ameriški izseljeniki, se mi vidi, da je prišel čas, da se tudi mi odločno izrazimo in da odprto nasprotujemo razvoju fa-sizma v Jugoslaviji.

Za ozdravljenje so priporoča-na sledeča zdravila. Zelo je pri-poročljivo mazati gredi, na ka-terih prenočujejo take kure, s si-rovim petrolejem radi tega, ker prepreči, da se bolezen razširja. Bolna perotnina naj-se loči od zdrave kakor hitro se opazi taka bolezen. Bolni perotnini naj se izmivajo bolni deli nog z močno toplo milnico (šajfnico), da se omehijo kraste ali garje.

Kadar se noge posušijo, ma-žemo jih s mazilom, napravlje-nim iz dveh odstotkov karbolne kisline, to je 2 dela karbolne ki-sline in 98 delov vazelina, ali pa z žveplenim mazilom. Mazilo peruvijanskega balzama je tudi zelo priporočljivo. Zelo dobro zdravilo in zelo priporočljivo ob učenjakov je tudi sledeče: Meša-nica sestavljena iz enega dela kimlovega olja (oil of caraway) in 5 delov vazelina, ali pa druga mešanica, sestavljena iz 5 delov kimlovega olja in 5 delov ri-cinovega olja. Vsa omenjena mazila udrgnemo nalahko v ko-žo oziroma bolne dele.

Za perotninarje, kdor ima ve-liko množino perotnine, je to delo zelo težko, ako ima mnogo bolnikov. Za omenjene je pri-po-ročljiva sledeča metoda: Meša-nica sestavljena iz polovice pajnta petroleja in enega pajnta surovega lanenega olja (Lin-seed oil) pripravljena v kvorto-vi posodi. Omenjeno mešanico vzamemo zvečer v kokišnjak in pomočimo vanjo po vrsti obe no-gi vseh tako bolnih kokiši, drži-mo noge nad posodo toliko časa, da se ocedi mešanica in potem položimo kokiši na spalne gredi. Paziti moramo, da perotnini s petrolejem ne zmočimo perja, ker je razjedljiv in bi to moglo povzročiti vnetje kože na perot-ninskem telesu. Torej previd-nost v tem oziru! Surovi petro-lev je isto tako učinkovit in se ga rabi zmešanega na isti način ka-kor prva mešanica.

Zdravljenje na ta način se mora ponavljati vsake tri dni s presledkom do 4 krat.

Sedaj sem opisal in razjasnil mnogo zagonetnih bolezni pri pe-rotnini, o katerih sodijo neve-ščaki vse drugače. Omeniti mo-ram, da ne bo vsak čitatelj mi-slil, da imajo kokiši garje, ako imajo hrastave grebene. S hrast-avim grebenom perotnina ima lahko še druge bolezni, kar bom pa pozneje opisal in objasnili po-drobnosti.

(Dolje prihodni...)

Paraliza ne ustavi slikarja Jacob Meisnerja, da ne bi slikal. Njegov umetniški nagon je močnejši kot bolezen.

